

NOU

Norges offentlige utredninger 2019:7

Arbeid og inntektssikring

Tiltak for økt sysselsetting

Syssettingsutvalgets ekspertgruppe

- Professor Steinar Holden, leder
 - Professor Grete Brochmann
 - Professor Lars Calmfors
 - Fylkesdirektør i NAV Elisabeth Hølen
 - Seniorforsker Knut Røed
 - Forsker Kristine von Simson
-
- Arbeidslivets parter skal delta i fase to av syssettingsutvalget
 - Utgangspunkt i forslagene fra ekspertgruppen og ev. nye forslag

Ekspertgruppen er bl.a. bedt om å:

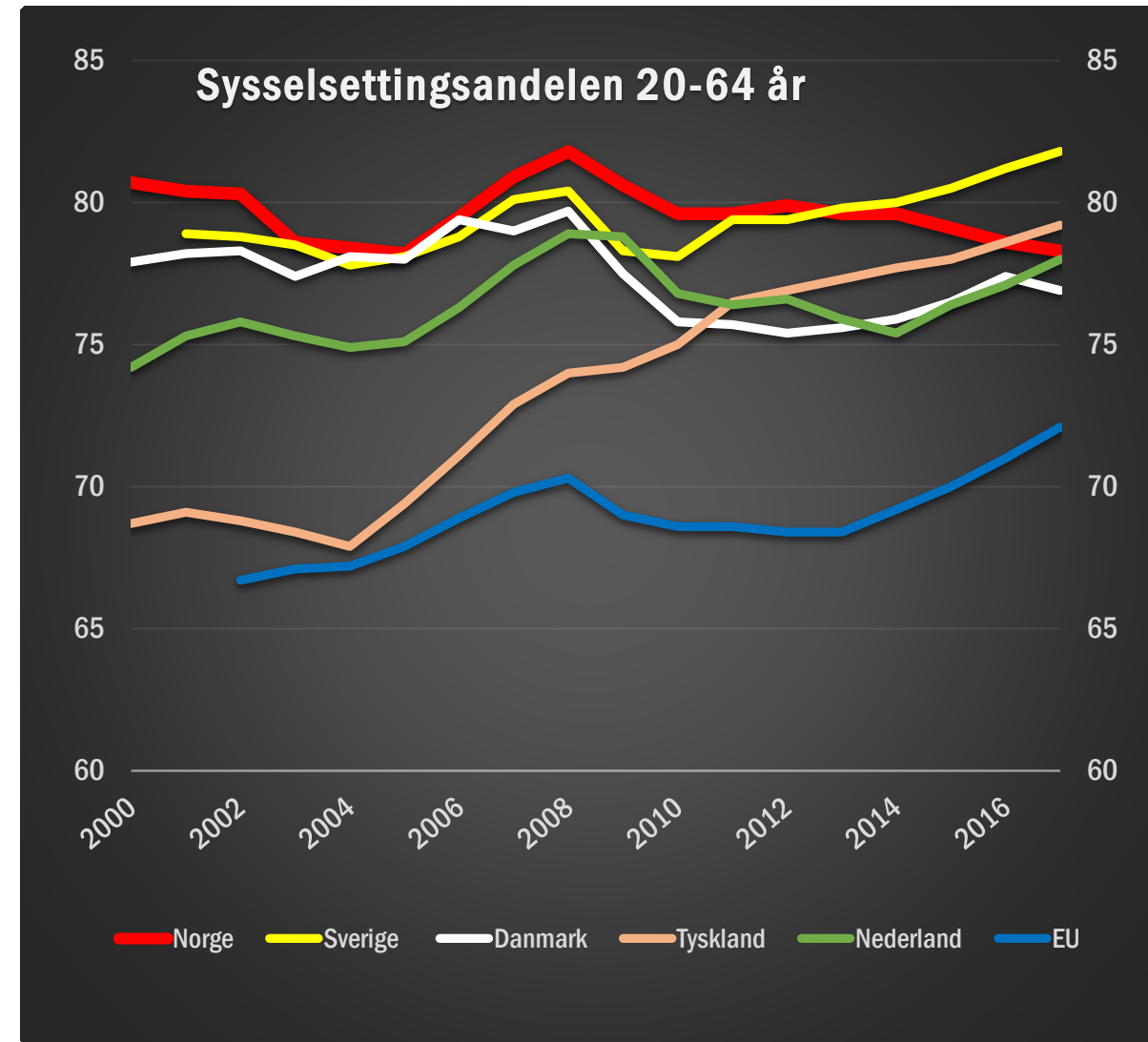
- Analysere utviklingen i sysselsetting og mottak av ytelser
- Foreslå tiltak for økt sysselsetting og færre på langvarige ytelser
- Vekt på utsatte grupper

Hvorfor økt sysselsetting?

- Økt verdiskaping og bedre offentlige finanser
- Velferdssystemet mer robust overfor framtidige utfordringer
- Mulighet til forsørgelse og selvrealisering
- Sentralt virkemiddel mot fattigdom

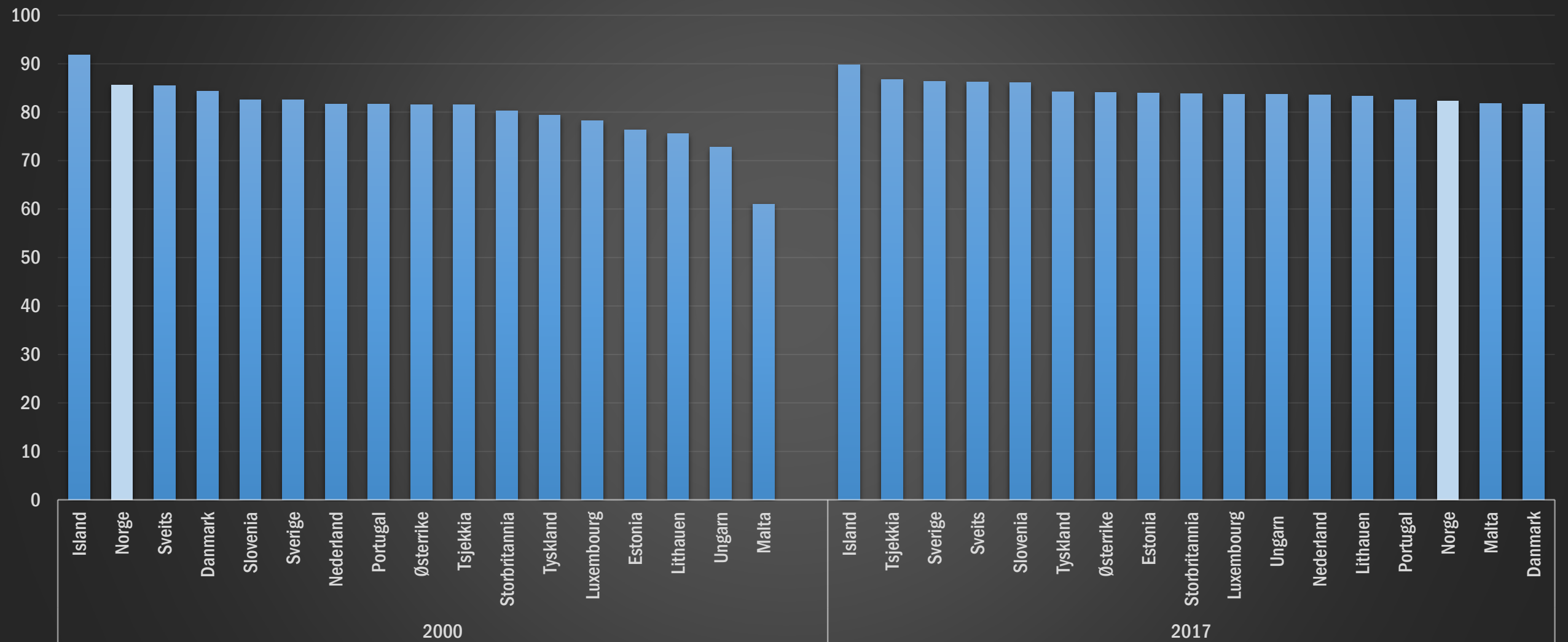
Fall i sysselsettingsandelen

- Høyt sysselsettingsnivå i Norge
- To prosentpoeng lavere i 2018 enn i 2000
- Svakere utvikling i sysselsettingen enn i mange andre land

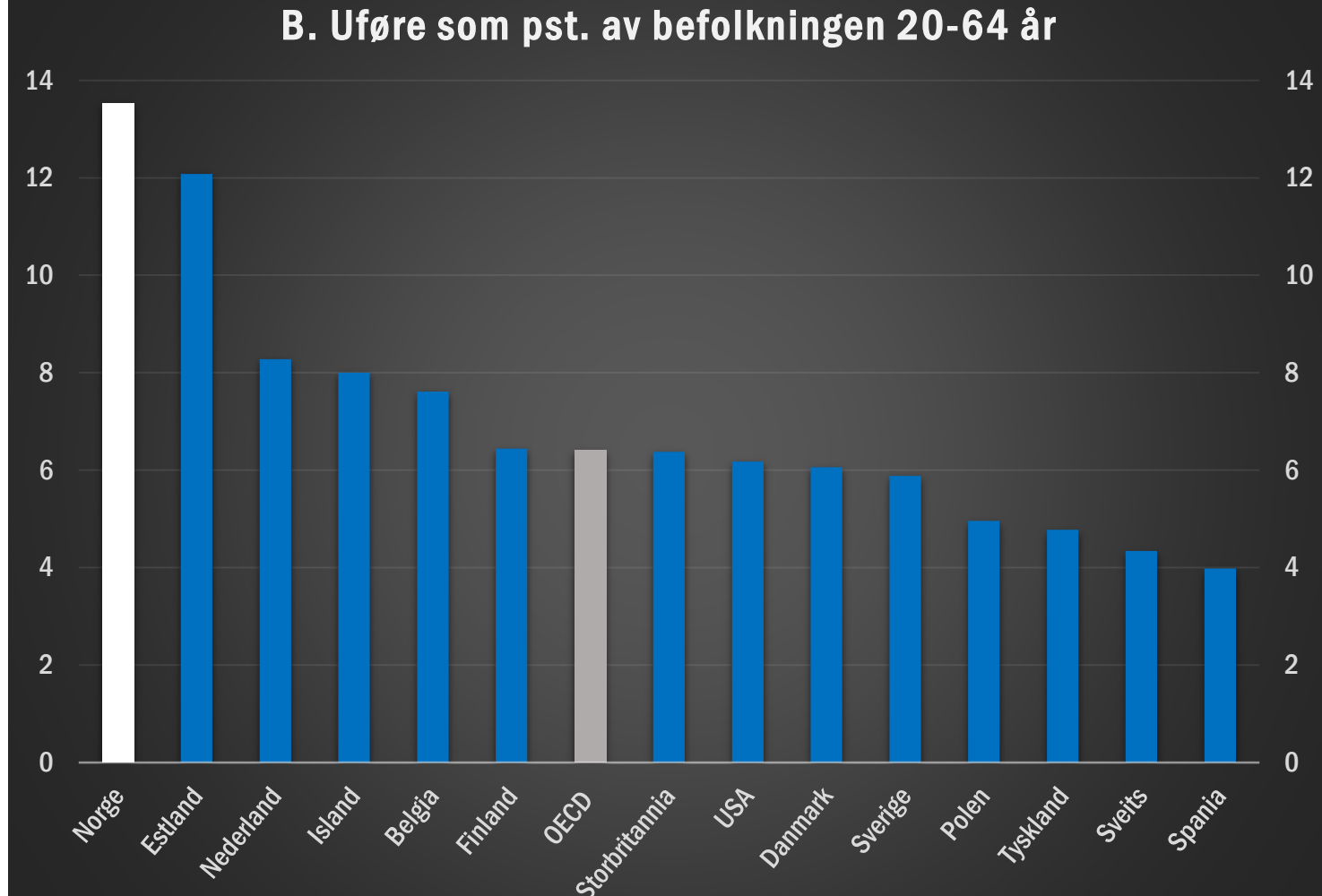
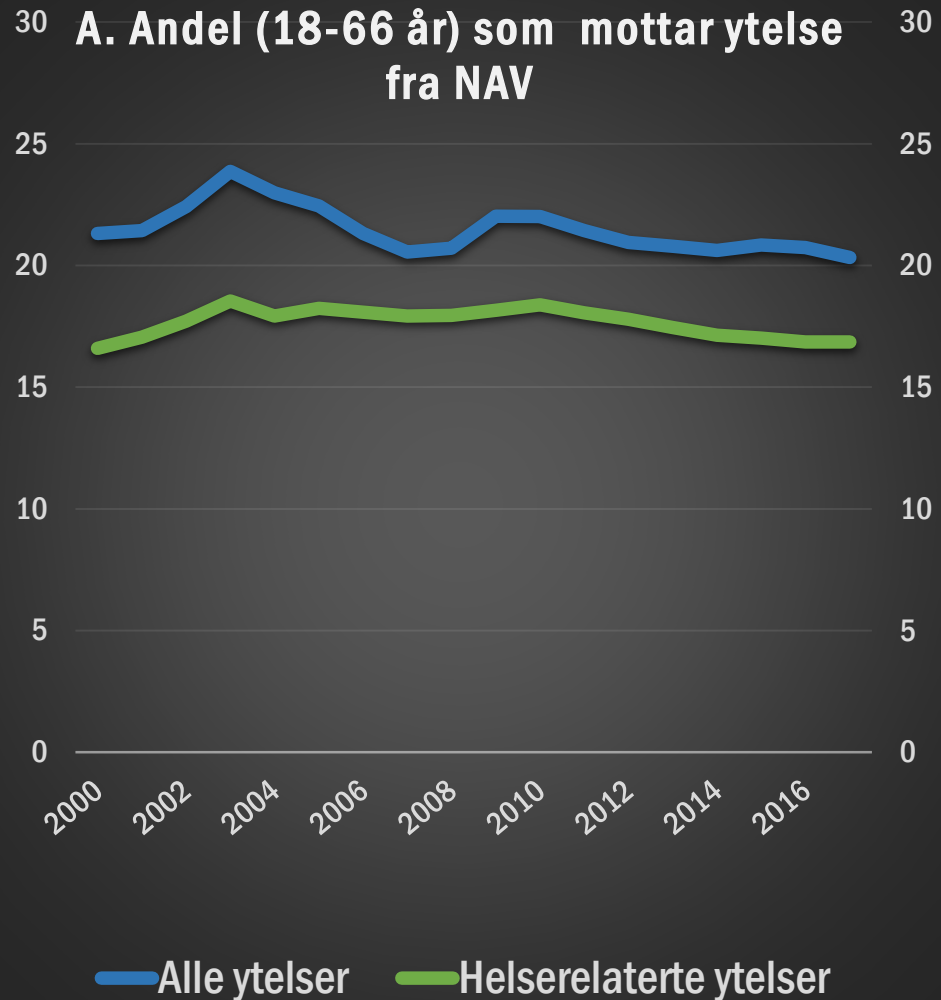

Svakere sysselsettingsutvikling enn i andre land

Sysselsettingsandel 25-54 år. Rangering

Ytelser: Høyt og stabilt nivå

En bredt anlagt politikk for å øke sysseissettingen

- En god utvikling i totaløkonomien
 - Forutsetter et velfungerende næringsliv og at den økonomiske politikken innrettes med sikte på et høyt og stabilt nivå på samlet etterspørsel
- Relevant kompetanse blir stadig viktigere
- Gode inntektssikringsordninger er viktig for velferden, men de må gjøres mer arbeidsorienterte
- Oppfølgingen av utsatte grupper i arbeidsmarkedet bør styrkes

Våre forslag

- Unge – bedre insentiver og mer oppfølging
- Sykepenger – økt bruk av gradering
- Arbeidsorientert uføretrygd
- Andre justeringer i trygdesystemet
- Kompetanse og kvalifisering
- Helse, oppfølging og arbeid
- Lettere innpass i arbeidslivet
- Bedre sysselsettingsmuligheter for eldre

Fortrengningseffekter?

Fører økt arbeidstilbud til økt sysselsetting?

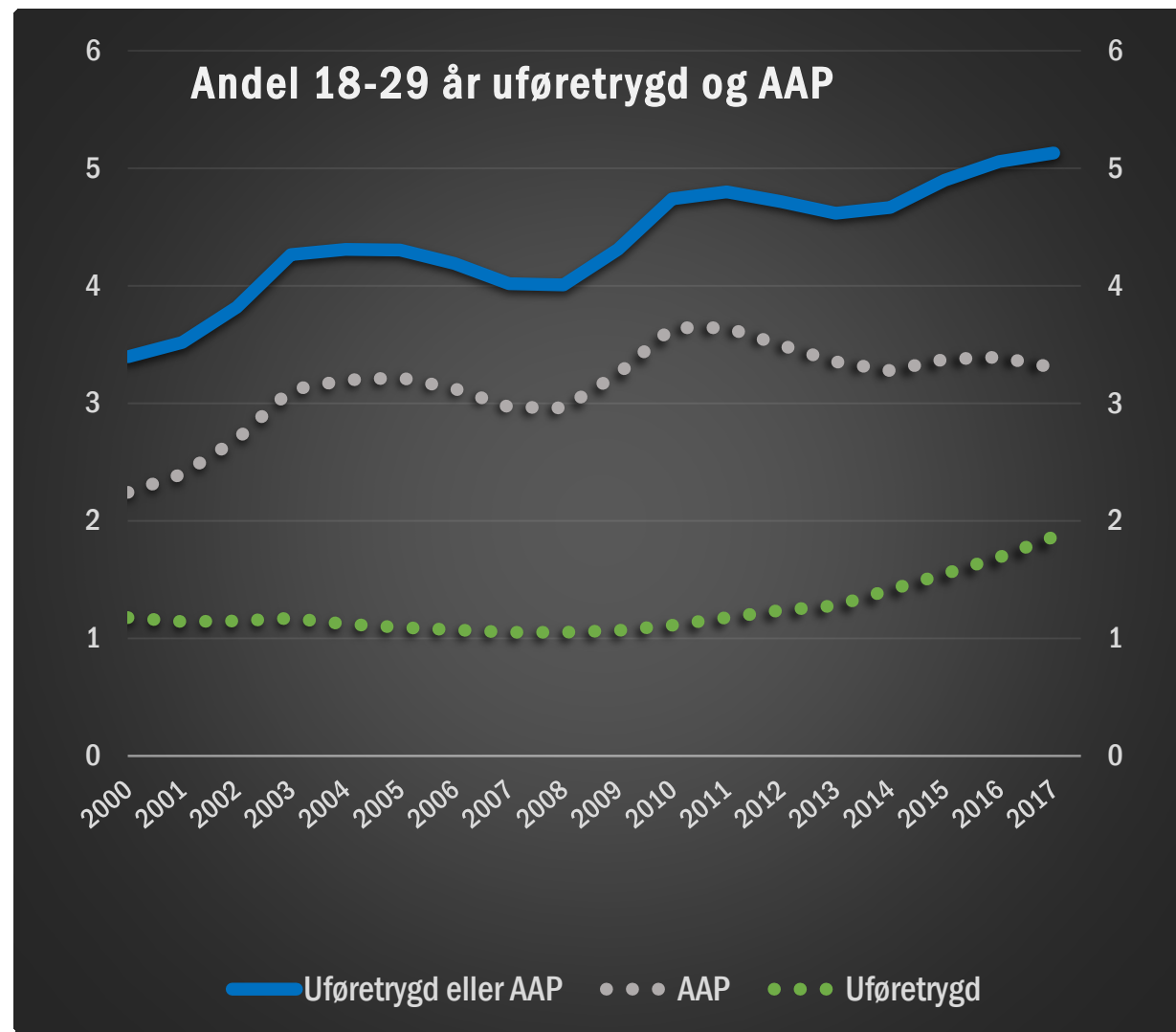
- Kan ikke unngå fortrengningseffekter i enkelttilfeller
- Men antall jobber i økonomien er ikke gitt
- Over tid vil antall jobber følge antall personer som kan og vil jobbe (så lenge samlet etterspørsel er høy nok)

Økt tilgang på arbeidskraft fører til:

- Økt nyetablering av virksomheter og jobber
- Økt verdiskaping som igjen fører til økt etterspørsel
- Ledig produksjonskapasitet og lavere lønnsvekst => sentralbanken senker renten => lavere rente gir økt forbruk og investering

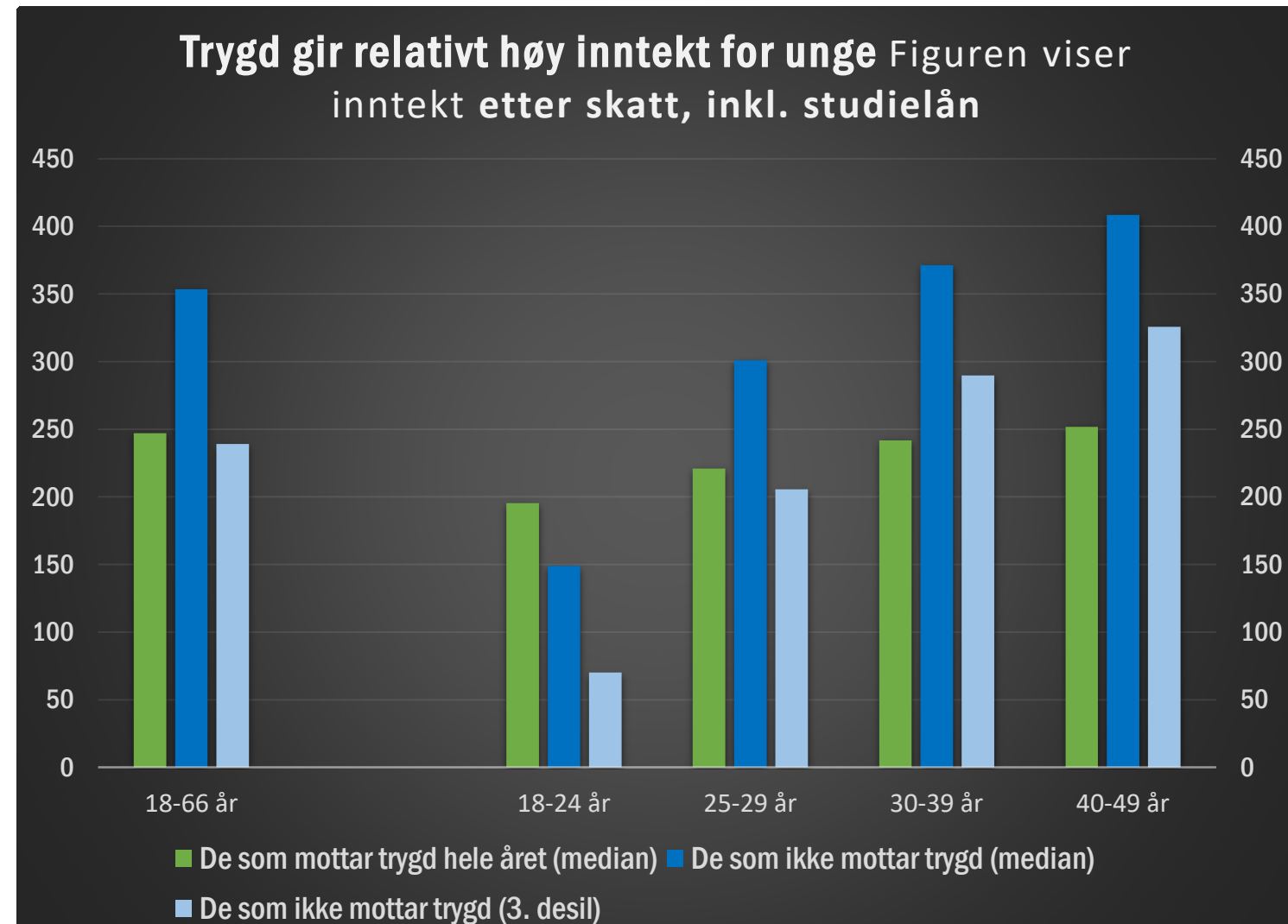
Flere unge mottar helserelevante ytelser

- For mange unge på arbeidsavklaringspenger er helse ikke nødvendigvis hovedårsaken til mangel på arbeid
- AAP kan medføre et uheldig fokus på helse og svekke mulighetene for å komme i arbeid
- AAP er økonomisk gunstig, men ofte lite oppfølging

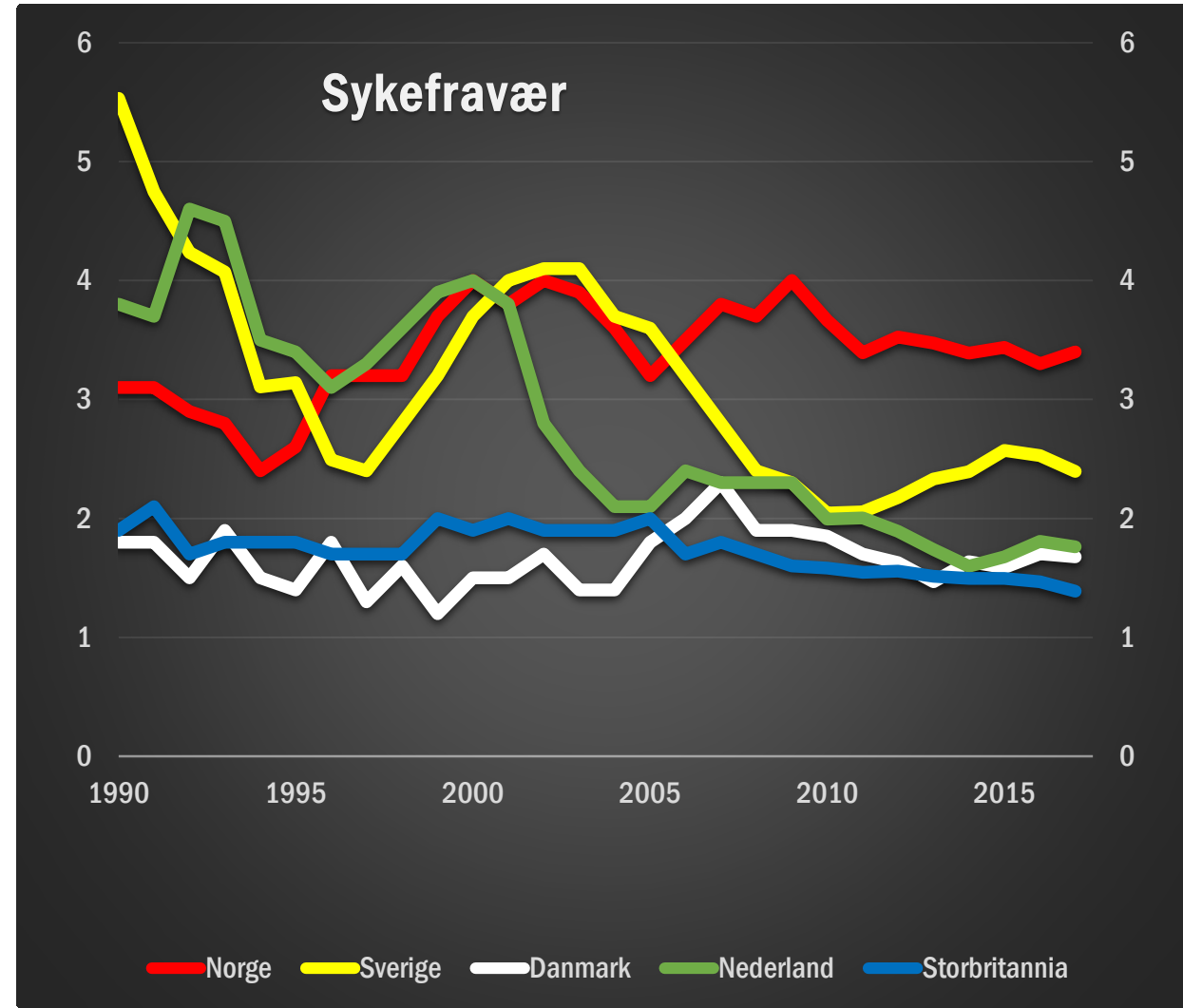
Justeringer i AAP for unge

- Lavere minsteytelse (18–24 år)
 - Differensiere etter alder
 - Vurdere å skille mellom hjemme- og borteboende
- Fjerne «ung ufør-tillegget» for AAP
- Begrense tilgangen til AAP for unge med lav tidligere arbeidsinntekt
- Mer bruk av kvalifiseringsprogrammet
- Bedre oppfølging og tiltak (uavhengig av ytelse)

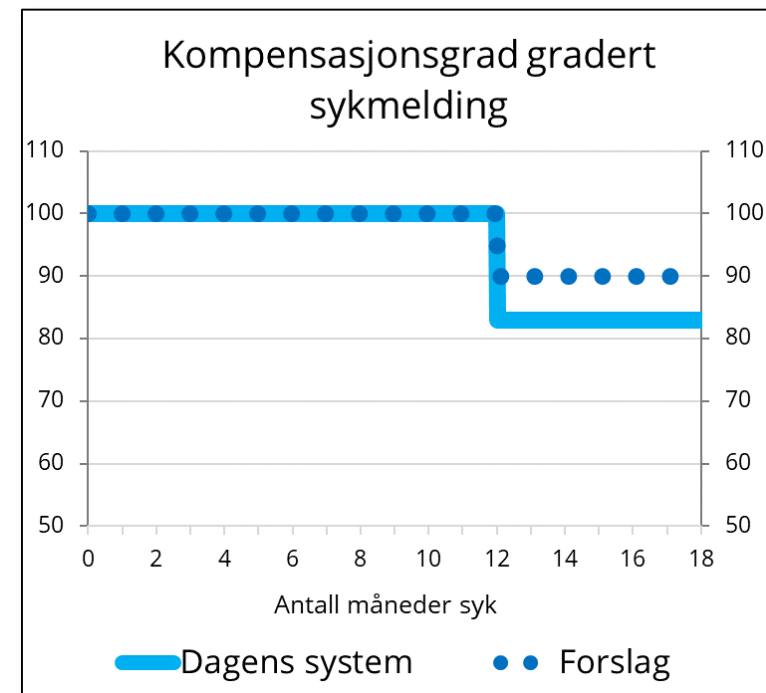
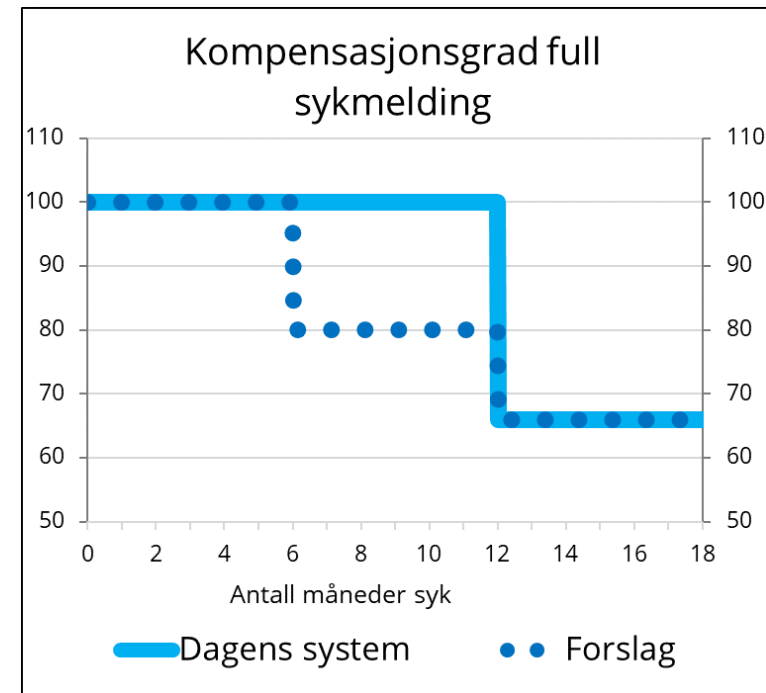
Sykepengeordningen

- Lange sykefravær kan være starten på veien ut av arbeidslivet
- Gradering bidrar til redusert sykefravær, men brukes for lite
- Dagens ordning gir svake insentiver for arbeidstakere og arbeidsgivere
- Andre land som Sverige og Nederland har lykket i få ned sykefraværet

Ny sykepengeordning

- Varighet avhengig av gradering
 - 12 fulltidsmåneder. Maks 18 mnd.
- 100 pst. kompensasjon første 6 fulltidsmåneder, deretter 80 pst. kompensasjon
- Arbeidsgivers finansieringsansvar forskyves fra korte til lange fravær
- Kortere arbeidsgiverperiode (fra 16 til 7 dager)
- Arbeidsgiver dekker
 - 10 pst opp til 50 pst av fulle sykepenger
 - 25 pst for høyere sykmelding (anslag)
 - Kostnadsnøytral modell

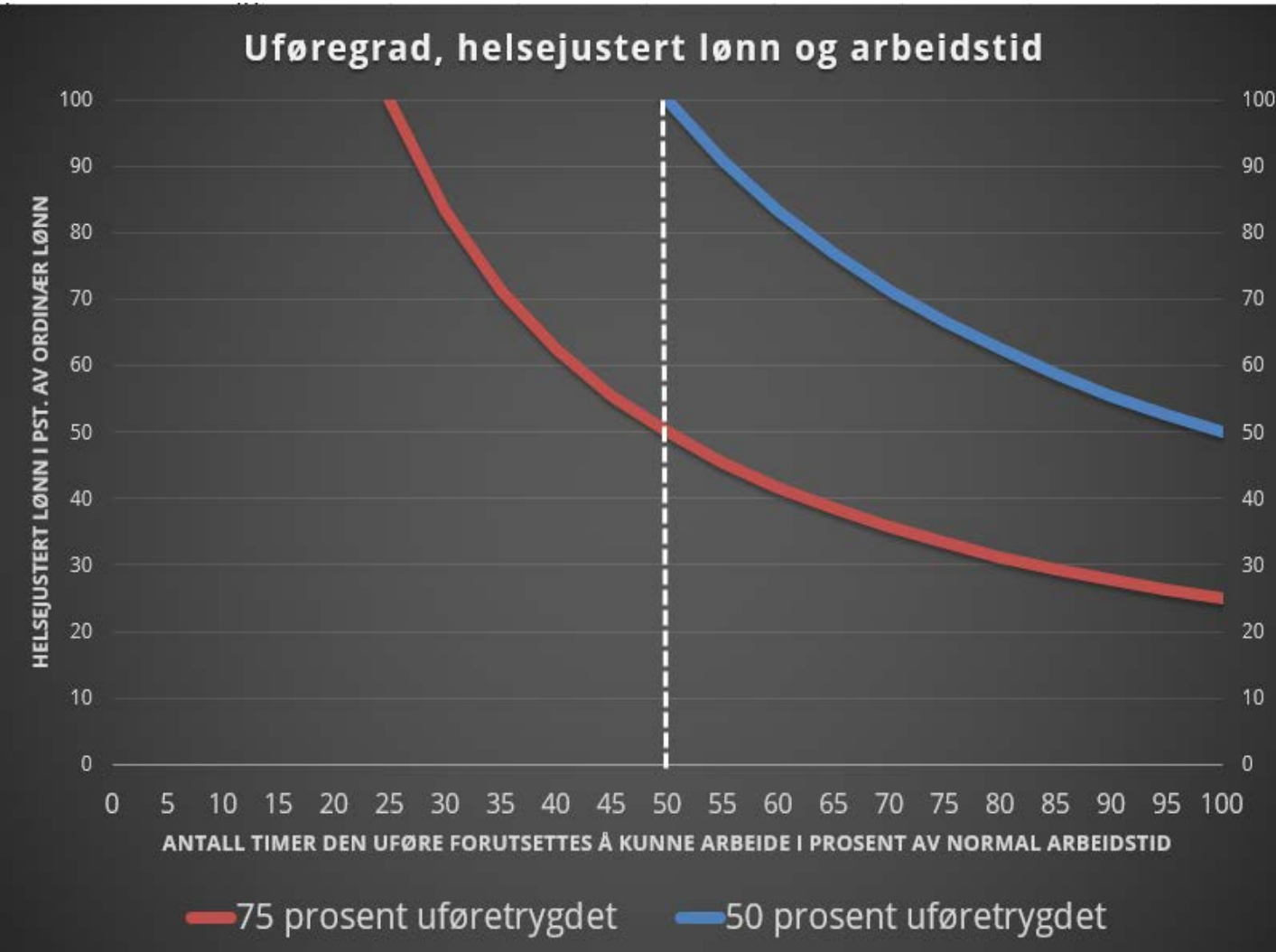
Uføretrygd

- Arbeid er i mange tilfeller helsebringende ved vanlige årsaker til uføretrygd
- Kun $\frac{1}{4}$ av nye mottakere får gradert uføretrygd
- Av de med gradert uføretrygd uten arbeidsforhold, får kun 20 pst. jobb innen 3 år
- For lite vekt på etterspørselssiden i arbeidsmarkedet

En arbeidsorientert uføretrygd

- Helsejustert lønn, der arbeidsgiver betaler en timelønn som bygger på ordinær lønn, justert for reduksjonen i produktivitet
- Uføretrygden gis som kompensasjon for redusert timelønn, og eventuelt også for redusert arbeidstid
 - Ved 50 pst produktivitet per time:
 - 50 pst lønn
 - 50 pst trygd, tilsvarer 33 pst av tidligere lønn => totalt 83 pst av tidl. timelønn
- Også andre tiltak for å bedre jobbmulighetene
- Viktige likheter med den danske flexjob-ordningen
- Gradvis innføring

Gradert uføretrygd og helsejustert lønn

Uføregrad

= $1 - \text{produktivitet} \cdot \text{maks. tid}$

Eks:

produktivitet = 0,5

Maksimal arbeidstid = 50%

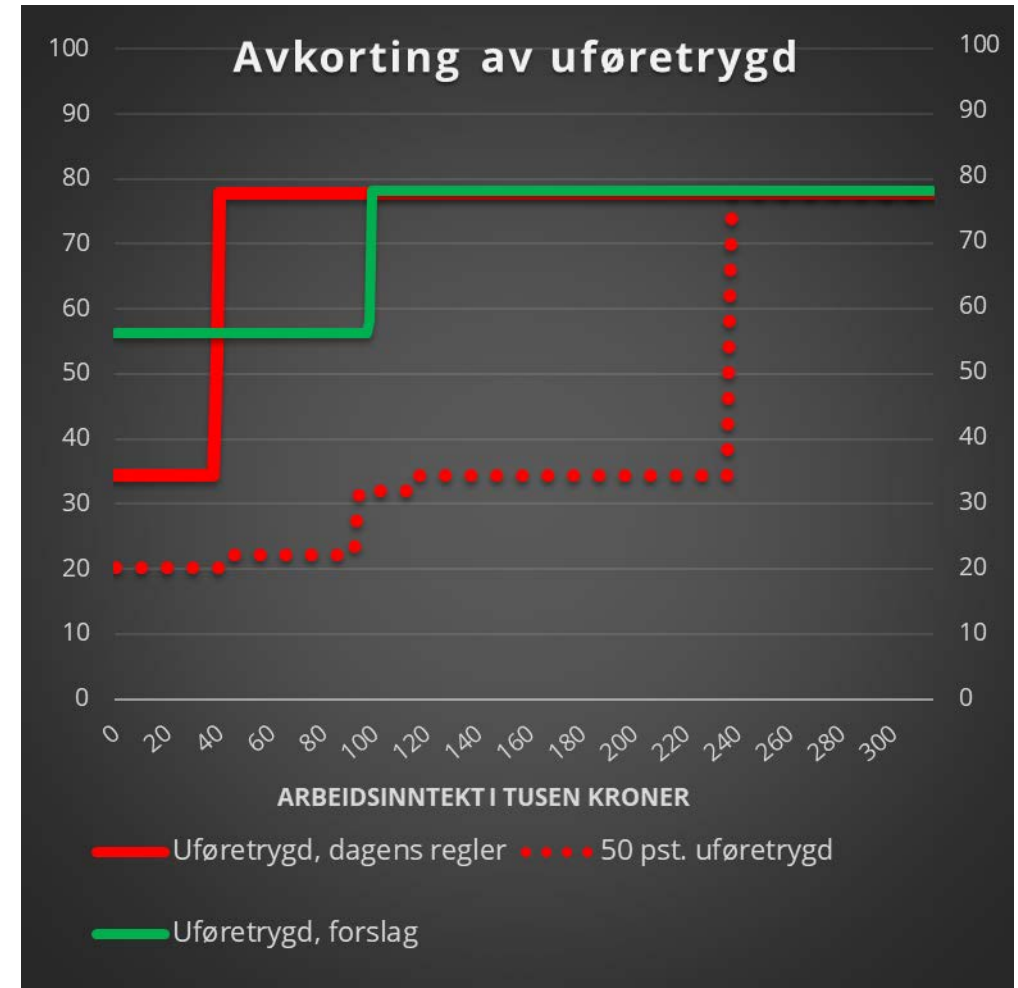
Uføregrad = $1 - 0,5 \cdot 0,5 = 0,75$

Innfasing/utprøving av arbeidsorientert uføretrygd langs tre hovedspor

- 1. Full implementering for personer født etter for eksempel 1990. Troverdige jobbmuligheter med helsejustert lønn.**
- 2. Forsøk ved nye søknader om uføretrygd der det vurderes at søkeren kan fortsette i sitt opprinnelige yrke med reduserte produktivitetskrav**
- 3. Gradvis innføring av en generell adgang for uføretrygdede til å søke om å bli vurdert for helsejustert lønn på frivillig basis**

Andre forslag om ytelser

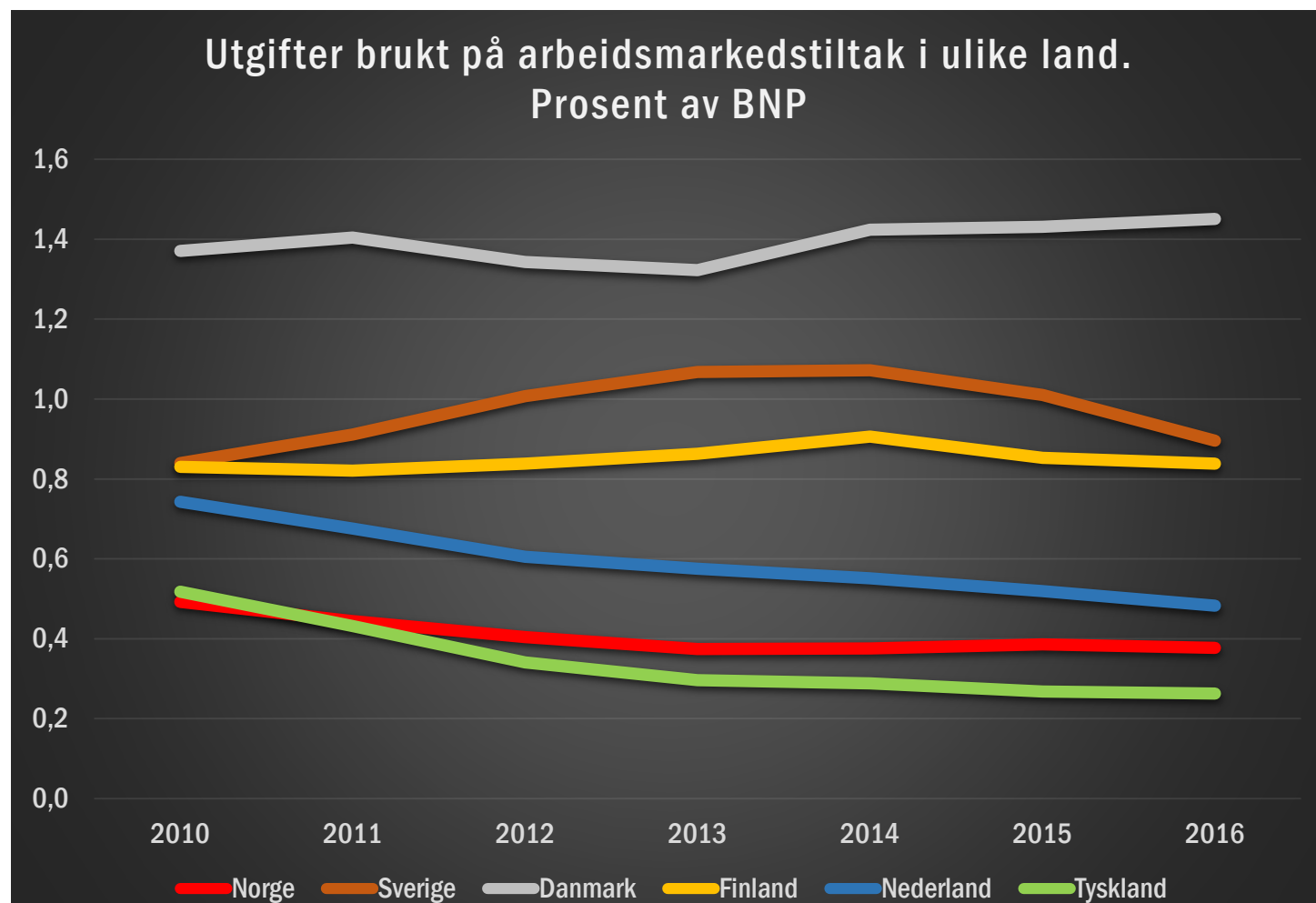
- Avkorte AAP og dagpenger mot inntekt, ikke mot timer
- Gradere AAP ved innvilgelse
- Erstatte fribeløp i uføretrygd med lavere avkorting
- Kontantstøtte bare hvis avslag på barnehageplass
- Forsøk med grunnskole/videreg. opplæring i dagpengeperioden

Tidligere arbeidsinntekt 4 G

Kompetanse og kvalifisering

- Tettere oppfølging
- Mer bruk av arbeidsmarkedstiltak
- Mer kunnskap om effekter av tiltak
- Flere får kompetanse på videregående nivå
- Styrke utdanningskapasitet i yrker og regioner med mangler

Helse, oppfølging og arbeid

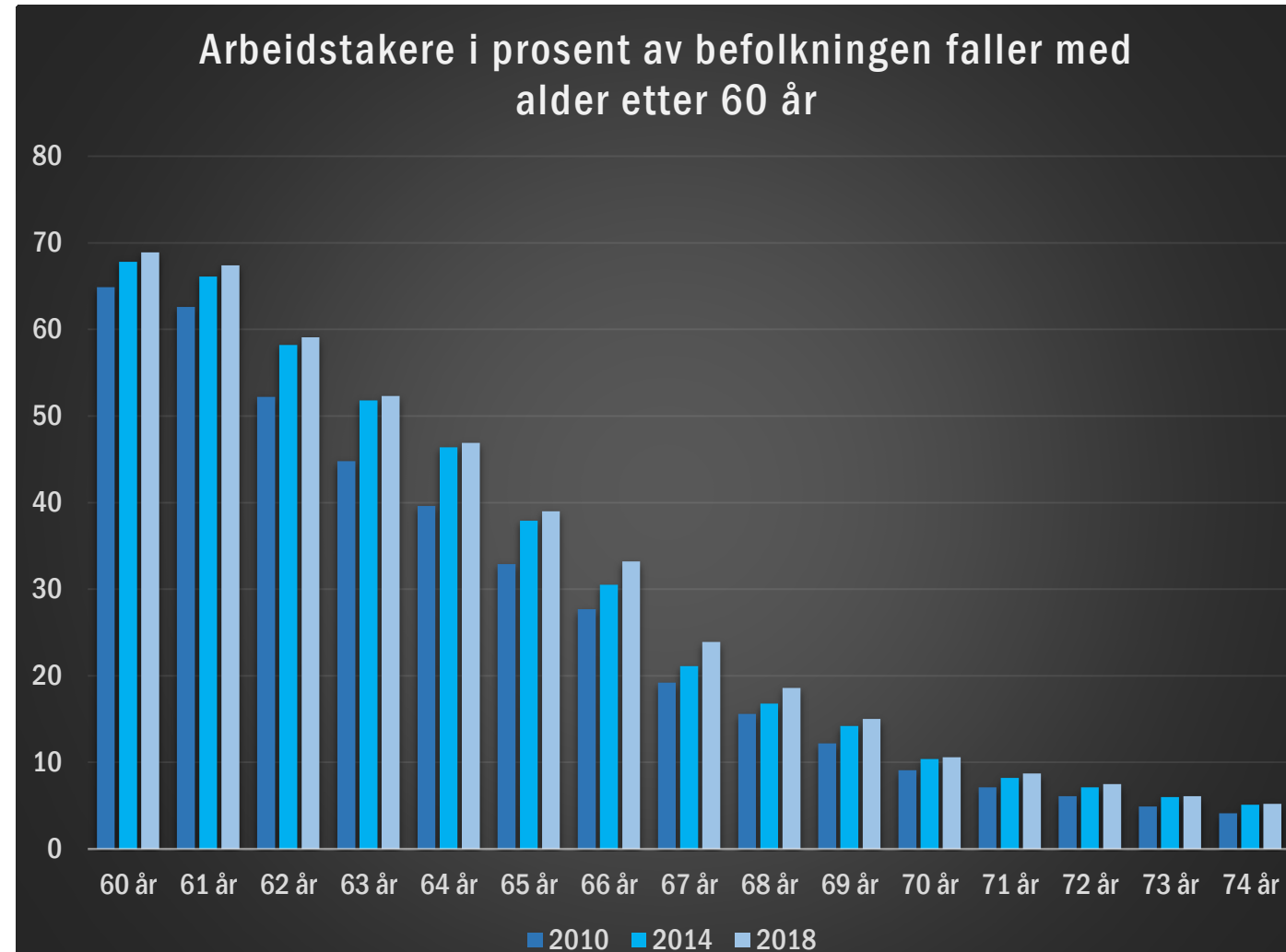
- Bedre sykefraværsoppfølging
- Mer strukturert oppfølging av AAP-mottakere
- Bedre samvirke mellom NAV og helsetjenesten

Lettere innpass i arbeidslivet

- Økt bruk av lønnstilskudd
- Forsterke etablererstøtte for arbeidsledige
- Gjøre prøvetiden mer reell

Bedre sysselsettingsmuligheter for eldre

- Vekt på kompetanse og styrket etterspørsel
- Redusere aldersgrensen til 70 år
 - Justerte lønns- og arbeidsvilkår
- Gjennomgå særaldersgrenser

Oppsummering – våre forslag

- Unge – bedre insentiver og mer oppfølging
- Sykepenger – økt bruk av gradering
- Arbeidsorientert uføretrygd
- Andre justeringer i trygdesystemet
- Kompetanse og kvalifisering
- Helse, oppfølging og arbeid
- Lettere innpass i arbeidslivet
- Bedre sysselsettingsmuligheter for eldre